

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Historia Provinciæ Paraquariæ Societatis Jesv

Techo, Nicolas

Leodii, MDCLXXIII.

Cap. 17. De legatione Ludovici Valdiviæ ad Regem Catholicum.

urn:nbn:de:hbz:466:1-38528

que superstitionis ab Barbaris adorari perpexit, ad conciliandam majestatem Sacerdotali veste indutus, & manu Crucem præferens, acriter arguere sacrilegos aulus, effecit ut omnes flexo genu pro Luna Crucem adorarent, & mensis proxime sequentis novilunium facere omitterent. Sed bona principia inconstantia mox contumpebant, & aliquantulum spem frustrabant pervertite animi. Anno integro in his rebus posito, rumor apud Hispanos invaluit, Guaicuræos de matandis Sociis consilia agitare: quocirca multi revocandos censebant: sed Romerus frequentibus litteris à Majoribus suis postulabat, ne se periculo subtraherent. Jussit tamen Prætor, post unius anni frustra impensum laborem, tantisper loco cedere, ne Guaicuræi, occisis Patribus, desperatâ veniâ negotium urbi rebellando facerent.

DUM hæc in Paraquaria geruntur, Ludovicus Valdivia ex Hispania, quò libertatis Indorum afferendæ ergò, ante quinquennium navigaverat, cum subsidiariis Sociis redire nunciatur: quod nuncium vario partium affectu acceptum, magnis motibus multorum animos concussit. Res è fonte petenda est. Reges Catholici in Chileno regno, multis Diplomatis, vexari Indos & nimis servitiis gravari, sæpè inhibuerant. Verùm cum ob intervallo locorum, & mali obstinationem, incassum reciderent optimorum Regum mandata, Peruviz Protex Comes Montium-Clarorum, cognito quòd nec apud Indos amicos, nec apud hostes, per Chilenum regnum Fides Christiana propagari posset, nî ea servitia abolerentur; Ludovicum Valdiviam, qui cum rebellibus Chilenis fide publicâ agitarat, in Hispaniam amandaverat, ut rursus & solidè extremæ calamitati suprema potestas intercederet. Alia causa mittendi fuit, ut bellum, quod Hispanus cum Chilenis rebellibus atrox & diuturnum gerebat, tandem finiretur, dareturque locus ferocissimæ genti ad Christi partes traducendæ. In quas res Philippus Tertius, Rex Catholicus, pacis artibus clarissimus, & suoapte ingenio ad sublevandos Indos propensissimus, litteris Proregis præventus, Ludovicum Valdiviam in Hispaniam & aulam appulsum monuerat, ut liberè diceret. Is regio favore usus, datis Regi gratiis, quòd severas leges in Indorum vexatores sanxisset, novas querelarum causas explicans, in hunc fermè modum fertur disseruisse. *Si, inquit, ô Rex, vera volumus noscere, Chilense bellum, injusta servitia Barbaris imposita, repugnantibus progenitoribus Tuis, magna ex parte fecere: hætenus eorundem servitiorum metu, sine spe exasperata gentis aliquando per vim domanda, cum intolerabili imperii tui & Christianæ Religionis detrimento, bellum continuatur, continuabiturq; nî vexari desinantur ii, qui vexationis prætextu rebellaverunt. Singulis annis ex arario tuo trecenta aureorum millia in Chilensis belli sumptus computantur, & hætenus per sexaginta annos nihil effectum, nisi ut lugeremus præcipuas Hispanarum colonias susque deque eversas, divissimas aurifodinas creptas, florem Hispana nobilitatis decerptum, Loiolam Prætozem Regium (ut alios ejusdem dignitatis taceam) in ultima rebellionè fædè trucidatum, clarissimarum stirpium feminas puellasq; in servitutem & scorta abactas, Hispanos ad pauculas urbes & castella redactos. Sed hæc alii narrabunt fustius, ego pro instituto meo animarum jacturam lugeo, nec ferre possum tot matronas puellasq; Christianas inter Barbaros ritibus profanis assuescere: tot millia hostium sine spe salutis esse; Indos amicos fermè omnes ob vexationem pertinaciter Fidem Cristianam respuere. Adreprimendos ferorum hominum animos nihil ad id tempus juvit aut Peruviz argentum, aut Hispania ferrum. Frustra Prætores selectissimi domi militiaq; exercitatissimi vires & industriam exeruere: per tot annos armis offendisse exasperatos nihil profuit. Igitur in tantorum malorum remedium non aurum, non milites, non auxilia postulo. Quod reliquum est, ô Rex, Clementiam Tuam, quâ utrique Orbi affubges, appello, suppliciq; peto, ut videas, utrum è Reipublica bono sit, beneficiis ultrò oblatis, obstinatam gentem ad Tuum obsequium allicere, allectamq; Christianis moribus imbuere. Si periculum obtendatur, en caput meum, & Sociorum meorum, cuiusvis discrimini pro pace regni nobilissimi, & amplificando imperio tuo, & pro animarum salute devoveo. Placuit Regi Oratio: quare habito Senatûs-consulto decretum ex mente Valdiviæ, ut bellum Chilenum ex parte Hispanorum ad meram defensionem re-*

duceretur,

Socii retrahuntur à Calchaquina valle.

CAPUT XVII. Delegatio Ludovici Valdiviæ ad Regem Catholicum.

Regum Catholicorum in Indos pietas.

Philippi Tertii laus.

Oratio Valdiviæ.

Belli Chilensis damna.

Clementia Regi imploratur.

duceretur; si ultrò hostes offenderent, bellum bello repellerent. In injusta servitia severè animadverteretur. Duodecim de Societate Patres per Hispanorum præsidia in rebellium finibus, sumptibus Regiis, alerentur, qui amicos indigenas in officio continerent, prohiberentque fieri injurias, & hostes ad partes Christi Regis que allicerent. Difficilis erat hæc provincia, exigebatque hominem magnanimum æquè ac prudentem. Quamobrem Rex, cum magnæ virtutis speciem ex patris Valdiviæ dictis & fama cepisset, cum huic negotio præficiendum censuit; quod ut majori autoritate administraret, Episcopum Chilensem creari volebat, quo ob instituti nostri rationes, & Ludovici Valdiviæ modestiam, non impetrato, eum saltem per Chilense regnum Regionum negotiorum, ad sublevandam Indorum vexationem, Visitatorem, ut vocant, & pacis arbitrum, Episcopatusque administratorem, suffragante per litteras Claudio Aquavivâ, ampla cum potestate constituit. Sciscitanti verò Regi, quis vir regendò Chileni regno eâ tempestate idoneus videretur, Valdivia respondit, Alfonso Ribera Prætoræ suæ restitui posse, quòd in eo homine belli artes, agendi dexteritas, & oblectans difficultatibus animus eminent. Datum acceptumque consilium est, & Ludovicus Valdivia, cum auxiliatorum Sociorum manipulo, sumptibus Regiis, in Americam renavigavit. In Peruviam appulsus, Proregem, prout in mandatis habebat, de Senatûs-consulto docet; cui cum non repugnaret, celeri navigatione ad Chilense regnum, quò Didacus Torres & Alfonso Ribera Prætor se contulerant, revehitur.

Valdivia Episcopatum recusat.

Visitator Regium creatur.

Alfonso Ribera Prætoræ Chileni restituitur.

CAPUT

XVIII.
Ludovicus Valdivia finitimos populos rebelles Regi Catholico conciliat.

Valdivia subsidiarios dispergit.

Ad rebelles pergit.

Cum iis colloquitur.

Ad pacem inclinat.

MAGNUM erat Ludovici Valdiviæ apud Chilenos nomen, tum ob propriam virtutem, tum vel maxime quòd obstacula Indorum saluti opposita omni ope amovere contenderet. Sed ob eam rem, tam sibi infensos Indorum vexatores, quàm amicos Barbaros experiebatur. Ubi ergo fama percrebuit ad Conceptionis portum appulisse, Indorum Domini non ignari eorum, quæ ab Rege Catholico, eo adnitente; decreta fuerant, variis modis obstrepere. Sed ille rumores ante salutem Indorum habere, leve æstimans, acceptâ à Didaco Torres per litteras Vicariâ potestate, advectos Socios circa rebellium fines in Hispanorum præsiidiis constituit; & communicatis cum Alfonso Ribera Prætoræ consiliis, adventûs sui, & rerum abs se in Hispania gestarum, famam apud hostes per captivos, ad id dimissos, longè latèque spargit. Quibus rebus cognitis, illicò Cataramnæ vallis incolæ rebelles nuncios ad eum misere, postulantes, ut, si vera essent quæ nunciabantur, vellet ipse cum gentis Primoribus de pace colloqui. Non abnuit Valdivia, nulli non periculo, pro bono gentis, caput suum exponere promptus. Datâ utrimque fide, ex Araucana arce (ubi interim Venerabile Sacramentum pro sua incolumitate & felici rerum successu exponi voluit) ad hostium confessum properat. Quinquaginta Ulleni (sic gentis Primores vocant) ex Araucana, Tucapelana, & Purcena valle montibusque nivosis, omninò convenerant, & aderant militiae Duces cum armatis cohortibus. Ad quos longam de Regis Catholici clementia, & laboribus abs se susceptis, habuit Orationem, cujus summa hæc est. *In Chileni Regno, inquit, soli animarum saluti intentus, nullorum corporibus hætenus noxius, penè consensui, nihil satius habens, quàm si unius Dei cultus omnium cordibus insinuaretur. Cum verò multa huic rei obstare viderem, nullum lapidem non movi, quo obstacula amoverem. Bis in Peruviam, semel in Hispaniam vestrà causâ navigavi, non sine opere pretio. Nam Rex Catholicus, vestrarum animarum jactura condolens, præteritarum injuriarum oblitus, totus in eo est, ut utrimque inutili bello etiam cum aliquo autoritatis suæ dispendio finis imponatur. Id ut etiam velitis, per vestras armatas cohortes in hoc hostile solum solus & inermis rogatum venio, spondens, Regis Catholici nomine, si pax placet, neminem externis servitutum. Finitâ Oratione, cum per interpretem legi jussisset Regis litteras, & exposuisset pacis commoda, belli que mala, necnon ingentia quæ ex verbi Dei auditione ac Christianis præceptis bona percipiuntur; atque adeò suam Societatisque operam, ad eos in Fide instruendos, & ab vexationibus defendendos, multis verbis obtulisset, ita omnium animi commoti sunt, ut plerique cum lacrymis ejus dexteram oscularentur, affirmantes, si belli causæ præcinderentur, Regis*

Catholici